

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою ДДТУ
від «30» 06 2020 року,

протокол № 4
Голова Вченої ради, ректор

О.М. Коробочка

«30» 06 2020р

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ПОШУКУ»

для здобувачів вищої освіти третього (доктор філософії) рівня
зі спеціальністю

141- «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

Кам'янське

2020

☉

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:
Дніпровським державним технічним університетом

Розробник: професор кафедри соціології (секція філософії та історії України),
д. філос. наук, **Кравцов Юрій Сергійович**, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціології
Протокол "22" 04 2020 року № 5

Зав.кафедри проф. Богомаз., д.істор.н. "2" 04 2020 року

Схвалено методичною комісією енергетичного факультету
Протокол № 5 від «17» 05 2020 року

Голова /Глущенко О.Л./

Ухвалено науково-методичною радою Дніпровського державного технічного
університету «25» 06 2020 року.

Голова НМС ДДТУ В.М. Гуляев.

1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –4	Галузь знань 0301 суспільно-політичні науки та технічні науки	Нормативна	
	Усі спеціальності		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	-
		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента - 10	Рівень вищої освіти: третій Освітній ступінь: Доктор філософії	24 год.	-
		Семінарські	
		16 год.	-
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		80 год.	-
		Індивідуальні завдання: Реферат– 10 год	
Вид контролю:екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:1,2

Реферат

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу спрямована на залучення здобувача до загальнокультурного світового контексту, формування цілісного системного уявлення про теоретичні засади та загальні закономірності світового розвитку, а також вироблення навичок критичного мислення і власної аргументованої позиції.

. Пропонована навчальна дисципліна дає здобувачам цілісний погляд на життєві проблеми, пропонуючи масштаб об'єктивного, незаангажованого гуманістичного розуміння суспільних процесів, щоб долати маніпулятивні технології та формувати самостійний погляд на світ на основі принципів плюралізму та толерантності. Для здобувачів курсу є особливим осмисленням природного та духовного світу з позицій виявлення їх універсальних рис, ознак та характеристик. З цієї причини вона є світоглядним знанням, спроможним визначити орієнтації науково-технічному, природничому та гуманітарному знанню.

2.1. Завдання дисципліни

Для здобувачів курсу є особливим осмисленням природного та духовного світу з позицій виявлення їх універсальних рис, ознак та характеристик. З цієї причини вона є світоглядним знанням, спроможним визначити орієнтації науково-технічному, природничому та гуманітарному знанню. Така навчальна дисципліна дає здобувачам цілісний погляд на життєві проблеми, пропонуючи масштаб об'єктивного, незаангажованого гуманістичного розуміння суспільних процесів, щоб долати маніпулятивні технології та формувати самостійний погляд на світ на основі принципів плюралізму та толерантності.

2.2. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі мають **здобути компетентності:**

ЗК.1. Здатність мати науковий і культурний кругозір рівня здобувача наукового ступеня доктора філософії.

ЗК.2. Здатність володіння знаннями про історію розвитку галузі науки та сучасний стан розвитку наукової літератури за обраною спеціальністю. **ЗК5.** Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ФК3 . Здатність засвоювати та використовувати методологію і методи наукового аналізу.

У процесі вивчення дисципліни у здобувачів формуються наступні «соціальні навички» **Soft skills (S/s):**

S.s.1. Критичне мислення: розвиток у здобувачів критичного мислення з позиції наукової об'єктивності і толерантності та вміння оцінювати сучасні наукові досягнення.

S.s.2. Системне мислення: розвиток у здобувачів мислення, що враховує всебічність, взаємоув'язаність, цілісність, багатоаспектність у наукових дослідженнях.

S.s.3. Системний підхід: здатність визначення найбільш стійких зв'язків, що безпосередньо та у значній мірі впливають на рішення поставленої задачі у наукових дослідженнях та які можуть бути реально оцінені.

S.s.4. Самостійність: вміння здобувача формувати власну думку та власну позицію, аналізуючи суспільні явища і події, орієнтуватися у суспільно-політичному житті.

S.s.5. Комунікативність: здатність здобувачів приймати участь в дискусіях стосовно цивілізаційних та технологічних зрушень з позицій антропологічного виміру технічного прогресу.

S.s.6. Лідерство: вміння формувати та демонструвати лідерських якостей у здобувачів.

Результати навчання:

ПРН3. Розуміння впливу технічних рішень в суспільному, економічному і соціальному контексті.

ПРН7. Застосування системного підходу, інтегруючи знання з інших дисциплін та враховуюч нетехнічні аспекти, підчас роз'язання теоретичних та прикладних задач обраної області наукових досліджень

ПРН16. Усвідомлення необхідності навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань.

ПРН 17. Відповідальне ставлення до виконуваної роботи та досягнення поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин (4 кредитів ЄКТС)

3. Програма навчальної дисципліни

Вступ.

Змістовий модуль 1. Філософія і цінності сучасної цивілізації.

Тема 1. Статус і призначення філософії в житті суспільства. [4,6,8]

Філософія, світогляд, культура. Природа філософських проблем.

Науковість філософії. Культурні традиції Сходу і Заходу і типи філософського мислення. Філософія і національна самосвідомість.

- Основні дослідницькі стратегії в посткласичній західноєвропейській філософії. Багатомірність феномена філософії. Соціокультурний статус і функції філософії у сучасному світі культурного різноманіття. Роль філософії у формуванні ціннісних орієнтацій особистості і принципів ноосферного мислення.

Семінарське заняття 6.1.

Тема 2. Філософське осмислення проблеми буття. [1,4,6]

- Пошуки метафізичних підстав буття в різних філософських системах.

- Онтологія як вчення про буття. Основні форми буття і їх взаємозв'язок. Онтологія людської суб'єктивності. Буття і матерія. Еволюція уявлень матерії. Сучасна наука про будову матерії. Просторово-часова організація матеріального світу. Субстанціональна і реляційна концепції простору і часу. Специфіка біологічного простору і часу. Буття і людина.

Семінарське заняття 6.2.

Тема 3. Філософія глобального еволюціонізму. [2,4,6]

Природа як предмет філософського і наукового пізнання.

Самоорганізація та розвиток природи. Системно-еволюційна парадигма в сучасному природознавстві. Природа як середовище проживання людини. Біосфера і ноосфера. Ідея коеволюції людини і природи. Соціально-екологічна стратегія природовикористання. Динамізм буття і поняття розвитку. Рух і розвиток. Розуміння діалектики в історії філософії. Діалектика як філософська теорія розвитку. Особливості соціальної діалектики. Філософія якості. Менеджмент якості.

Семінарське заняття 6.3.

Тема 4. Проблема людини в філософії. [4,5,7]

Людина як предмет філософського і наукового аналізу. Багатомірність феномена людини. Образи людини в історії філософії та культури.

Людина як біосоціальний феномен. Основні якості людини як біосоціальної істоти. Проблема сутності та існування людини. Індивід, індивідуальність, особистість. Свідомість як предмет філософського осмислення. Багатомірність і поліфункціональність свідомості.

Екзистенційно-феноменологічна, соціокультурна і психоаналітична

традиції в дослідженні свідомості. Філософія і когнітивні науки про структуру та функції свідомості. Свідомість, мова, комунікація. Свідомість і інтелект. Проблема штучного інтелекту. **Семінарське заняття 6.4.**

Тема 5. Специфіка соціальної реальності. [4,6,7]

Місце соціальної філософії в системі філософського знання. Соціальна філософія і соціально-гуманітарні науки в пізнанні суспільства. Поняття соціальної реальності. Суспільство як система. Поняття соціальної структури суспільства. Типи соціальних структур. Основні стратегії дослідження соціальної реальності в сучасній філософії. Марксистська концепція соціума. Концепція соціальної взаємодії М. Вебера. Модель соціума в концепції структурного функціоналізму Т. Парсонсона.

Суспільна раціональність і комунікативна дія в теорії Ю. Габермаса.

Семінарське заняття 6.5.

Тема 6. Основні проблеми соціальної динаміки. [5,6,7]

Суспільство як система, що розвивається. Проблема джерел і рушійних сил соціальної динаміки. Базові фактори соціальної еволюції. Природа соціальних протиріч. Модернізація в умовах перехідного періоду. Українська модель розвитку суспільства. Варіативність у суспільному розвитку. Історичні альтернативи і вибір шляхів розвитку суспільства. Лінійні і нелінійні інтерпретації історичного процесу. Формаційна і цивілізаційна парадигми в філософії історії.

Семінарське заняття 6.6.

Тема 7. Розвиток суспільства як цивілізаційний процес. [3,4,7]

Поняття і типи цивілізації в історії суспільства (доіндустріальний, індустріальний, постіндустріальний). Протиріччя техногенної цивілізації. Перспективи та проблеми інформаційного суспільства. Локальні цивілізації, Проблема збереження культурно-цивілізаційної ідентичності в сучасному світі. Зіткнення цивілізацій (С. Халтінгтон). Феномен глобалізації. Історичне самовизначення України та основні вектори розвитку сучасного українського суспільства.

Семінарське заняття 6.7.

Змістовий модуль 2. Філософія природознавства і техніки. Філософсько-методологічний аналіз науки.

Тема 8. Основні парадигми в розвитку природничо-наукового знання [3,4,5]

Специфіка природничого пізнання. Типологія системних об'єктів та їх освоєння в природознавстві, що розвивається. Особливості об'єкта і методу в природознавстві. Специфіка мови природнонаукового пізнання і техніки. Класичне природознавство і класична філософія: становлення перших наукових програм. Фізика і її місце в структурі природничо-наукового знання. Загальний

статус механістичної картини світу в культурному просторі класичної науки. Виникнення дисциплінарного природознавства і роль у цьому процесі філософії. Особливості взаємозв'язку фізики, хімії, біології. Проблема єдності наукового знання. Взаємодія природних і технічних наук. Некласичне природознавство: революційні зміни в умовах ХІХ-ХХ століть. Філософські аспекти спеціальної та загальної теорії відносності, квантової механіки і космології. Генетична революція в біології і становлення синтетичної теорії еволюції. Кібернетика і загальна теорія систем, їх роль у зміні стилю наукового мислення. Діяльнісний підхід як методологічна основа неklasичного природознавства. Постнеklasичне природознавство і пошук нового типу раціональності. Людиномірні об'єкти, що історично розвиваються, комплексні системи як об'єкти дослідження в постнеklasичному природознавстві. Можливості та перспективи междисциплінарної методології. Міждисциплінарний статус синергетики і її місце в культурному просторі постнеklasичної науки.

Семінарське заняття 6.8.

Тема 9. Філософія техніки і технічна раціональність [3,5,7]

Техніка як об'єкт філософської рефлексії. Історична еволюція поняття техніки і його сучасна інтерпретація. Предмет і структура філософії техніки. Історичні та теоретичні передумови виникнення філософії техніки. Функції техніки, її роль і статус в історії цивілізації. Генезис і соціодинаміка техносфери.

Людина в техносфері. Становлення техноструктури ХХІ століття. Глобалізація технічних систем. Поняття технополісів. Нанотехнології та біотехнології. Оцінка економічних, соціокультурних та соціоекологічних наслідків розвитку техніки.

Інформаційно-комп'ютерна революція як предмет філософсько-методологічного аналізу. Інженерне мислення і формування технократичних уявлень про розвиток суспільства. Наукові розвідки винахідницької та раціоналізаторської діяльності. Проектування. Дизайн. Філософсько-методологічні аспекти системотехнічного проектування. Технічні науки і прикладне природознавство.

Семінарське заняття 6.9.

Тема 10. Філософія і наука на межі ХХ і ХХІ століть. [1,2,4]

Філософія і футурологія. Глобалізація як процес формування нового світопорядку та об'єкт соціально-філософського осмислення. Основні моделі чи і сценарії глобалізації. Соціокультурні параметри глобалізації. Комунікативна парадигма в сучасній соціальній філософії. Глобальний ринок інформаційних технологій і мережеві структури комунікацій, Етика комунікацій і дискурсу. Філософія та екологічні імперативи сучасної цивілізації. Людина і природа в техногенній культурі. Перспективи сталого розвитку та коеволюція людини і

біосфери. Етика, економіка і право як необхідні компоненти культури постіндустріального суспільства.

Семінарське заняття 6.10.

Тема 11. Наука як найважливіша форма пізнання в сучасному світі [3,5,7]

Поняття науки. Наука як діяльність, соціальний інститут і система знання. Форми рефлексивного осмислення наукового пізнання: теорія пізнання, методологія і логіка науки. Наукове і ненаукове пізнання. Специфіка наукового пізнання. Роль науки в сучасному суспільстві. Поняття інноваційної діяльності.

Семінарське заняття 6.11.

Тема 12. Наука в її історичному розвитку [3,4,5]

Наука і типи цивілізаційного розвитку. Протонаука в структурі традиційних цивілізацій. Античний ідеал науки. Становлення перших наукових програм в античній культурі. Зародження досвідних наук.

Оформлення дисциплінарно-організованої науки в культурі Відродження та Нового часу. Поняття наукової реальності. Класичний, некласичний і постнекласичний типи наукової раціональності. Функції наук в індустріальному і постіндустріальному суспільстві.

Семінарське заняття 6.12.

Тема 13. Структура і динаміка наукового пізнання. [1,2,5]

Емпіричний і теоретичний рівні наукового пізнання, їх єдність і різниця.

Структура емпіричного дослідження. Факт як форма наукового пізнання.

Специфіка емпіричних узагальнень і закономірностей. Поняття експерименту.

Поняття наукової теорії. Абстрактні об'єкти теорії і їх системна організація.

«Ідеальні об'єкти» у структурі наукової теорії. Функції наукової теорії.

Проблема і гіпотеза. . Моделювання. Метатеоретичні підстави науки. Наукова

картина світу як характеристика предметно-онтологічних структур наукового

дослідження. Ідеали і норми науки як схема діяльності. Поняття стилю

наукового мислення. Філософські підстави науки. Природа наукової революції.

Типи наукових революцій. Сучасні стратегії розвитку наукового знання.

Семінарське заняття 6.13.

Тема 14. Методологічний інструментарій сучасної науки. [5,6,7]

Поняття методу і методології. Концепція методологічного знання. Специфіка філософсько-методологічного аналізу науки. Методика і техніка наукового дослідження. Сутність системного підходу. Наукове дослідження в методологічному осмисленні. Об'єкт дослідження. Мета і завдання в структурі наукового дослідження. Структура, механізми обґрунтованих критеріїв наукового методу. Методи емпіричного дослідження: спостереження, опис, вимірювання, експеримент. Методи теоретичного дослідження: ідеалізація, формалізація, уявний експеримент, гіпотетико-дедуктивний метод, метод

математичної гіпотези. Обґрунтування результатів дослідження. Види обґрунтування (доказ, підтвердження, інтерпретація, пояснення та ін.). Методи систематизації наукових знань (класифікація, типологізація та ін.). Мова науки. Визначення та їх роль у формуванні наукової термінології.

Об'єкт - мова і метамова. Інформаційні технології в сучасному науковому пізнанні.

Семінарське заняття 6.14.

Тема 15. Наука як суспільний інститут [4,6,7]

Еволюції організаційних форм науки. Наука як система фундаментальних і прикладних досліджень. Соціальне замовлення і стратегія науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР). Академічна, галузева і вузівська наука: цілі, завдання та перспективи розвитку. Наука і освіта. Школи в науці. Проблема спадкоємності і зміни поколінь у науковому товаристві України. Поняття наукової школи. Соціальна мобільність і зміна статусу вченого в сучасному суспільстві. Комунікації в сучасній науці. Форми наукової комунікації. Аргументація, її структура, види і роль у науковій дискусії. Культура ведення наукової дискусії. Наука і соціальні технології в сучасному суспільстві. Наука і політика. Наука та ідеологія. Проблеми соціальної регуляції науково-дослідної діяльності.

Семінарське заняття 6.15.

Тема 16. Наука і високі технології [5,6,7]

Інноваційна діяльність і високі технології. Інновації і НДРС. Поняття кластерної зони. Парк високих технологій.

Семінарське заняття 6.16.

Тема 17. Професійна культура, майстерність, етика дослідника. [3,5,7]

Професійно-значущі особистісні якості дослідника. Майстерність дослідника: загальна культура та ерудиція, професійні знання, дослідницькі здібності та вміння тощо. Творчість та новаторство у діяльності дослідника. Рефлексія дослідника у системі його наукової та практичної діяльності. Мистецтво спілкування і культура поведінки дослідника. Основні професійні вміння і навички, якими повинен володіти науковець як дослідник і практик.

Семінарське заняття 6.17.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма									
	усього	у тому числі								
лек		сем.	лаб	інд	сам.р					
1	2	3	4	5	6	7				
Змістовий модуль 1. Філософія і цінності сучасної цивілізації.										
Тема 1. Статус і призначення філософії	10	2				8				
Тема 2. Філософське осмислення проблеми буття	10	2				8				
Тема 3. Філософія глобального еволюціонізму.	10	2	2			6				
Тема 4. Проблема людини в філософії	10	2	2			6				
Тема 5. Специфіка соціальної реальності	10	2	2			6				
Тема 6. Основні проблеми соціальної динаміки	10	2	2			6				
Разом за змістовим мод. 1	60	12	8			40				
Змістовий модуль 2. Філософія природознавства і техніки. Філософсько- методологічний аналіз науки.										
Тема 7. Розвиток суспільства як цивілізаційний процес	10	2	2			6				
Тема 8 Основні парадигми в розвитку природничо-наукового знання	10	2	2			6				
Тема 9. Філософія техніки і технічна раціональність.	10	2	2			6				
Тема 10. Наука як найважливіша форма пізнання в сучасному світі	10	2	2			6				
Тема 11 Філософія і наука на межі ХХ- ХХІ ст.	10	2				8				
Тема 12. Методологічний інструментарій сучасної науки	10	2				8				
Разом за змістовим модулем 2	60	12	8	-	-	40				
Усього годин	120	24	16			80				

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість
		ГОДИН
		д.в.
1	Філософія глобального еволюціонізму: 1. Філософія глобального еволюціонізму 2. Самореалізація та розвиток природи. 3. Біосфера, Ноосфера, коеволуція	2
2	Проблема людини в філософії: 1. Індивід, індивідуальність, особистість. 2. Свідомість і інтелект. Штучний інтелект 3. Людина у інформаційному суспільстві.	2
3	Специфіка соціальної реальності: 1. Основні стратегії дослідження соціальної реальності. 2. Українська модель суспільства. 3. Філософія освіти	2
4	. Основні проблеми соціальної динаміки: 1. Варіативність розвитку суспільства. 2. Модернізація суспільства та критерії суспільного прогресу. 3. Постіндустріальне суспільство: економіка, політика, філософія	2

5.	Розвиток суспільства як цивілізаційний процес: 1. Цивілізаційний процес: його зміст і сутність. 2. Техногенні цивілізації і глобалізація. 3. Зіткнення цивілізацій
6	Наука як найважливіша форма пізнання у сучасному світі: 1. Поняття наукової теорії. 2. Наука як соціальний інститут 3. Фундаментальні і прикладні наукові дослідження
7.	Філософія техніки і технічна раціональність: 1. Філософія техніки. 2. Техніка і технології 3. Інженерна діяльність і екологія.
8.	Методологічний інструментарій сучасної науки: 1. Методологія наукових досліджень. 2. Методика і техніка наукового дослідження. 3. Віртуальна реальність і моделювання 4. Системний підхід у наукових дослідженнях

6. Практичні заняття навчальним планом не передбачені

7. Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені

8. Самостійна робота

№ з/п		Кількість	
		очна	
1	Проробка лекційного матеріалу (0.25 x 1 год. лекції)	8	
2	Підготовка до семінарських занять (0,5 x 1 год. лекції)	6	
3	Проробка питань програм, які не виклалися на лекціях: а) конспектування робіт Аристотеля, Платона, Поппера та ін..	30	
4	Підготовка до тестування	30	
5	Виконання реферату	6	
6	Усього годин	80	

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються студентами очної форми навчання у вигляді написання реферату

10. Методи навчання

Лекції, самостійна робота з основною та додатковою літературою, семінарські заняття, самостійне виконання контрольної роботи, консультації

11. Методи контролю

Поточне усне опитування, перевірка лекцій, тестові завдання, захист контрольних робіт (для студентів заочної форми навчання) підсумковий тест

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота (100 балів)						Підсумковий тест (іспит)
Змістовний модуль 1 (50 балів)			Змістовний модуль 2 (50 балів)			Сума
Лекційні заняття (теоретичний матеріал) 60 балів						100
30 балів			30 балів			
T1	T2	T3	T9	T10	T11	
4	4	3	4	3	4	
T4	T5	T6	T12	T13	T14	
4	3	4	3	4	4	
T7	T8			T15	T16	
4	4			4	4	
Практичні заняття 40 балів						
20 балів			20 балів			
Сем1	Сем 2	Сем 3	Сем 5	Сем 6	Сем 7	
5	5	5	5	5	5	
Сем 4			Сем 8			
5			5			

T, T2..., T8 – теми змістовних модулів

Сем. Сем.2..., Сем. 8 – теми семінарських занять

13. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Кравцов Ю.С. Методичні вказівки до семінарських занять з курсу «Філософія» для студентів усіх спеціальностей. Ізд-во ДДТУ, Кам`янське, 2019 р – 26 с.

15. Рекомендована література

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г. Філософія. – К.: Либідь, 2001. – 234 с.
2. Філософія (Ред. Бичко І.В.). К., 2002. -343 с.
3. Філософія (Ред. Осічнюка Ю.В.). К., 2005.- 345 с.
4. Філософія (Ред. Надольний І.Ф.). К., 2003. -654 с.
5. Філософія. Курс лекцій. Навчальний посібник (Ред. Бичко І.В.).К., 1993. - 198 с.
6. Філософія. Навчальний посібник (Ред. І.Ф. Надольний). К., 2000. 654 с.
7. Філософія. Ред. Осічнюк Ю.В. К., 2003. – 389 с.
8. Философия. Под общей редакцией В.Г.Кременя, Н.И.Горлача. Харьков. 2004. – 543 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

9. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г. Історія філософії. – К.: Либідь, 2001, -456 с.
10. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. К., 1996. – 378 с.
11. Філософія. Світ людини. Ред.. В.Табачковський. К. 2004.
12. Конох М.С., Бабичева Т.А. Філософія екзистенціалізму. – Дніпродзержинськ, - 2009 р., 358 с.
13. Конох М.С., Воронова З.Ю., Гольтер І.М., Бабичева Т. А. Філософія екзистенціалізму в художніх творах авторів Європи та Америки. ДДТУ. - 2010 р. – 345 с.
14. Образование в философском пространстве современности (КонохМ.С., Пунченко О.П., Кравцов Ю.С.) – К.: Кафедра, 2013 р. - 815 с..

16. Інформаційні ресурси. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

www.philsci.univ.kiev.ua електронна
- бібліотека кафедри
філософії та
методології науки

філософського
факультету
Київського
національного
університету імені
Т. Шевченка

www.rw.web.ur.ru –
словник термінів з
філософії
російською мовою

www.uct.kiev.ua –
центр практичної
філософії

www.athenai.ru –
матеріали з історії
античної філософії

www.athens.ru –
сторінки “Російські
Афіни”

www.philosophy.ru -
Философский
портал

www.stanford.edu -
Stanford university

www.utm.edu -
University of
Tennessee at Martin